

Zaaknummer : 01053911
Ons Kenmerk : ODH687900
Datum : 24-5-2023

Beschikking

Wet natuurbescherming - Soortenbescherming

Onderwerp

Op 14 december 2022 hebben wij een aanvraag om ontheffing geregistreerd als bedoeld in artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming. De aanvraag heeft betrekking op het uitvoeren van verduurzamingswerkzaamheden van twee woonblokken genaamd de Hammarskjöld (oneven nummers 1 tot en met 205) en de Tygve Lie (oneven nummers 471 tot en met 733) gelegen aan de Hammarskjöldlaan te Rijswijk en is aangevraagd namens de Vereniging van Eigenaars. De aanvraag betreft het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis alsmede het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis. Ontheffing wordt gevraagd voor het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in:

- artikel 3.5, tweede lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*);
- artikel 3.5, vierde lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*).

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode 1 april 2023 tot en met 31 maart 2028.

Besluit

Wij besluiten:

- I. de aangevraagde ontheffing te verlenen aan de Vereniging van Eigenaars Flatgebouw Trygve Lie aan de Hammarskjöldlaan 471 tot en met 733;
- II. de voorschriften 1 tot en met 11 te verbinden aan deze ontheffing;
- III. de aanvraag en de aanvullende documenten van 12 mei 2023 onderdeel te laten zijn van deze ontheffing;
- IV. dat deze ontheffing geldig is vanaf bekendmaking van dit besluit tot en met 31 maart 2028.

Bijlage:

- Bijlage 1: Locaties verblijfplaatsen gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis. (ODH687678)

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen,

ing. L. Hopman
Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze beschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.

VOORSCHRIFTEN

Algemene voorschriften

- 1 De ontheffinghouder dient:
  - de start van de werkzaamheden te melden (startmelding);
  - het ecologisch werkprotocol op te sturen bij de startmelding van de werkzaamheden;
  - relevante wijzigingen in de uitvoering één week van tevoren te melden. Het betreft wijzigingen die van invloed kunnen zijn op de effectbeoordeling van de aanvraag en/of de uitvoering van de voorgestelde mitigerende en/of compenserende maatregelen;
  - de datum van beëindiging van de werkzaamheden uiterlijk één week van tevoren te melden.

Bovenstaande meldingen dienen gericht te worden aan de Unit Groen Bodem en Opsporing van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Postbus 550, 3300 AN te Dordrecht, telefoonnummer 078-7708585, e-mailadres meldingwnb@ozhz.nl onder vermelding van 'flora en fauna'. De meldingen mogen schriftelijk of digitaal worden gedaan.

- 2 De ontheffinghouder is ervoor verantwoordelijk dat zijn personeel of derden die betrokken zijn bij de uitvoering van het project, op de hoogte zijn van de voorschriften in deze ontheffing en de maatregelen in het rapport 'Activiteitenplan Hammarskjöldlaan, Rijswijk – In het kader van de Wet natuurbescherming' van september 2022 en de aanvullende gegevens van 12 mei 2023. Hiervoor dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld en op de locatie aanwezig te zijn. In het ecologisch werkprotocol dient in ieder geval het volgende te worden opgenomen:
  - a de voorwaarden zoals opgenomen in deze ontheffing;
  - b de aanduiding van de locatie van het plangebied;
  - c de uit te voeren werkzaamheden;
  - d de periode waarin de werkzaamheden uitgevoerd worden;
  - e de mitigerende en compenserende maatregelen;
  - f de momenten waarop ecologische begeleiding ingeschakeld wordt;
  - g het logboek van de ecologische begeleiding dat door de deskundige wordt bijgehouden.
- 3 Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing, het ecologisch werkprotocol inclusief het logboek van de ecologische begeleiding (i.c. controle, vrijgave werkzaamheden) op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren. De genoemde documenten mogen, mits leesbaar, digitaal worden getoond.
- 4 De werkzaamheden dienen ecologisch begeleid te worden door een deskundige¹ op het gebied van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis.

---

¹ Onder een deskundige wordt verstaan:

Een ecologisch deskundige is iemand die ecologisch advies geeft of werkzaamheden begeleidt op het gebied van leefgebieden en/of (beschermde) soorten. Hij of zij heeft schriftelijk aantoonbare ervaring en specifieke ecologische kennis, vergelijkbaar met een afgeronde mbo-, hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt Nederlandse ecologie. De ecologisch deskundige heeft voldoende kennis en jarenlange ervaring om ecologisch onderzoek uit te kunnen voeren en advies te kunnen geven. Hij of zij:

- (her)kent de functionaliteit van leefgebieden van (beschermde) soorten;
- heeft kennis van de algemeen erkende onderzoeks- en monitoringsmethoden;
- kan resultaten onderbouwd rapporteren en ecologische werkprotocollen uitwerken;
- kan ontheffing aanvragen opstellen of daarbij ondersteunen;
- kan anticiperen op en heeft voortschrijdend inzicht in het uitvoeren van ecologisch werk in de praktijk. (inclusief vrijstellingen en gedragscodes);
- kan specifieke ecologische maatregelen toepassen en begeleiden;
- zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam bij Nederlandse natuurorganisaties, (semi)overheidsinstanties en/of een ecologisch adviesbureau dat bij voorkeur is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.

- 5 De ontheffinghouder dient, met inachtneming van de voorschriften in deze ontheffing, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven in het rapport 'Activiteitenplan Hammarskjöldlaan, Rijswijk – In het kader van de Wet natuurbescherming' van september 2022 en de aanvullende gegevens van 12 mei 2023.
- 6 Indien een of meerdere in voorschrift 5 bedoelde maatregelen onverhoopt niet uitvoerbaar zijn, dienen hiervoor minimaal gelijkwaardige maatregelen voor wat betreft de functionaliteit en effectiviteit te worden getroffen.
- 7 Tijdig, uiterlijk één maand voordat de in voorschrift 6 bedoelde maatregelen worden uitgevoerd, dienen deze ter goedkeuring aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid te worden voorgelegd.
- 8 De details over de plaatsing, de types en het onderhoud van de voorzieningen dienen te worden gemeld via het registratieformulier verblijfsvoorzieningen op <https://eloket.odh.nl/verblijfsvoorzieningen>. Deze meldingen dienen te worden gedaan:
  - a voor tijdelijke voorzieningen: uiterlijk twee weken na het verzenden van deze ontheffing;
  - b voor permanente voorzieningen: uiterlijk twee weken na het verzenden van deze ontheffing.

Specifieke voorschriften

- 9 Het ongeschikt maken van de zomer- en paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis en de paarverblijfplaats van de ruige dwergvleermuis dient te worden uitgevoerd in de actieve periode die loopt van 15 april tot en met 15 oktober onder begeleiding van een ecologisch deskundige (zie vs. 4).
  - a Om vlemuizen redelijkerwijs de mogelijkheid te geven om de verblijfplaats te verlaten voordat met de werkzaamheden wordt gestart, dienen de exclusion flaps gedurende minimaal vijf aaneengesloten dagen te worden ingezet.
  - b De weersomstandigheden dienen op deze dagen gunstig te zijn (minimaal 8 graden en een windkracht van <5 Bft) en deze dienen door de ecologisch deskundige te worden opgenomen in een logboek. Als dit door één dag slecht weer wordt onderbroken, dient de periode van vijf aaneengesloten dagen opnieuw te worden gestart.
  - c Omdat niet van alle aangetroffen verblijfplaatsen de exacte invliegopeningen bekend zijn dient de gehele gevel van de betreffende woningen welke zich binnen de invloedsfeer van de werkzaamheden bevinden in zijn geheel ongeschikt gemaakt te worden als verblijfplaats.
  - d Na het ongeschikt maken, en voorafgaand aan de werkzaamheden, dient een controlebezoek te worden uitgevoerd met behulp van een batdetector om de aanwezigheid van vlemuizen in de bebouwing uit te sluiten, alvorens het plangebied wordt vrijgegeven.
- 10 De voorzieningen moeten functioneel zijn gedurende de periode waarvoor deze worden ingezet. De voorzieningen dienen minimaal eenmaal per jaar gecontroleerd te worden op de functionaliteit en – indien nodig – dient de functionaliteit van de voorziening hersteld te worden. Zulks ter beoordeling van een ecologisch deskundige (zie vs. 4).
- 11 De alternatieve verblijfplaatsen die 25 oktober 2022 geplaatst zijn en welke niet alleen als tijdelijke maar ook als permanente verblijfplaats zullen blijven hangen, dienen een gewenningsperiode te kennen van minimaal drie maanden (voor de gewone dwergvleermuis) en minimaal één maand (voor de ruige dwergvleermuis) waarbij alleen de maanden april tot en met oktober meetellen, waarin de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis in staat zijn om de nieuwe verblijfplaatsen te vinden en te verkennen omdat ze niet in winterrust zijn. Dit houdt in dat de gewenningsperiode voor de gewone dwergvleermuis op 1 juli behaald wordt en dat vanaf dan gestart kan worden met de werkzaamheden.

AANWIJZINGEN VOOR GEBRUIK

- Voor alle soorten - beschermd én onbeschermd - geldt de zorgplicht ex artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. Op grond hiervan dient zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te worden voorkomen.
- Gedurende de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.
- Als de ontheffinghouder de onderhoudsverplichting wenst over te dragen aan een derde dan moet de ontheffinghouder zorgdragen voor het contractueel vastleggen hiervan en binnen een maand een afschrift van dat contract doen toekomen aan Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (zie vs. 1).

OVERWEGINGEN

Aanleiding

Op 14 december 2022 hebben wij een aanvraag om ontheffing geregistreerd als bedoeld in artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb). De aanvraag heeft betrekking op het uitvoeren van verduurzamingswerkzaamheden van twee woonblokken genaamd de Hammarskjöld (oneven nummers 1 tot en met 205) en de Tygve Lie (oneven nummers 471 tot en met 733) gelegen aan de Hammarskjöldlaan te Rijswijk en is aangevraagd namens de Vereniging van Eigenaars.. De aanvraag betreft het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis alsmede het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis. Ontheffing wordt gevraagd voor het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in:

- artikel 3.5, tweede lid, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*);
- artikel 3.5, vierde lid, van de Wnb voor wat betreft het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) en de ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*).

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode 1 april 2023 tot en met 31 maart 2028.

Bij de aanvraag zijn de volgende, voor dit besluit relevante, documenten toegevoegd:

- Activiteitenplan Hammarskjöldlaan Rijswijk – In het kader van de Wet natuurbescherming, Bureau Stadsnatuur, projectnummer 2422, september 2022;
- Notitie betreft Vleermuisonderzoek Hammarskjöldlaan, Rijswijk, Bureau Stadsnatuur, projectnummer 2312-B, 8 september 2022;
- Notitie betreft Quick scan Hammarskjöldlaan Rijswijk, Bureau Stadsnatuur, projectnummer 2246, 17 april 2020;
- Bijlage 5 – Vleermuisverblijven Permanent, Bureau Stadsnatuur;
- Gevelonderzoek Hammarskjöldlaan te Rijswijk, Kettlitz | ESG Gevel- en Dakadvies B.V., referentie 20200483, 28 augustus 2020.

Procedure

Titel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 5.1 van de Wnb zijn toegepast op deze beschikking.

Doordat de aangeleverde gegevens onvolledig waren, is op 10 mei 2023 per e-mail verzocht om aanvullende gegevens.

Op 12 mei 2023 hebben wij de volgende aanvullende gegevens ontvangen:

- E-mail betreft beantwoording aanvullende vragen, Bureau Stadsnatuur;
- Energie Maatwerk Rapportage – Trygve Lie Rijswijk, PKW, 12 mei 2021;
- Energie Maatwerk Rapportage – Hammarskjöldlaan Rijswijk, PKW, 5 mei 2022.

Verlenging

Met toepassing van artikel 5.1, tweede lid, van de Wnb hebben wij op 17 augustus 2022 de termijn voor de afhandeling van de aanvraag met zeven weken verlengd.

Bevoegd gezag

De handeling wordt verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 1.3 van de Wnb zijn wij bevoegd gezag voor de beoordeling van de aanvraag.

Toetsingskader en grondslag beschikking

De aanvraag is getoetst aan de artikelen 3.5 en 3.8 van de Wnb en de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland.

De gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis zijn van nature in Nederland in het wild levende dieren van soorten genoemd in bijlage IV, onderdeel a bij de Habitatrichtlijn. De ruige dwergvleermuis is tevens opgenomen in bijlage II bij het Verdrag van Bern.

Op grond van artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb is het verboden:

- de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis opzettelijk te verstoren;
- voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis te beschadigen of te vernielen.

Op grond van artikel 3.8, vijfde lid, van de Wnb wordt een ontheffing slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- de ontheffing nodig is omdat één van de belangen genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, aanhef onder b, van de Wnb aan de orde is; en
- er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Beoordeling

Aanvraag

De initiatiefnemer is voornemens om twee woonblokken genaamd de Hammarskjöld (oneven nummers 1 tot en met 205) en de Tygve Lie (oneven nummers 471 tot en met 733) gelegen aan de Hammarskjöldlaan te Rijswijk te verduurzamen. Het betreft het vervangen van kozijnen en glas voor kunststofkozijnen met trippelglas, het na isoleren van de buitenzijde van de kopgevels en deze te herverankeren en de na isolatie van het dak. De verduurzamingswerkzaamheden aan het woonblok Tygve Lie staan gepland te starten op 30 mei 2023 en duren naar verwachting 18 weken waarnaar er met het woonblok Hammarskjöld wordt gestart. Gezien de werkzaamheden per blok 18 weken in beslag nemen en geen sprake is van een gewenningsperiode van permanente alternatieve voorzieningen is een ontheffingsperiode tot 31 december 2024 aangehouden.

Overtreding verbodsbepaling(en)

Om te bepalen of sprake is van overtreding van de Wnb heeft in 2020 en 2022 nader onderzoek plaatsgevonden naar de aanwezigheid van vleermuizen binnen het plangebied. Het onderzoek is uitgevoerd conform het Vleermuisprotocol (2017 en 2021). Daarmee is voldoende aannemelijk gemaakt dat de functies van het plangebied voor de gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis in kaart zijn gebracht. Hiermee zijn wij van mening dat de onderzoeksinspanning voldoende is geweest.

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is in het plangebied aangetroffen. Er zijn in totaal 14 verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis aanwezig, twee zomerverblijfplaatsen, drie zomer- en paarverblijfplaatsen en negen paarverblijfplaatsen. De exacte locaties van de aangetroffen verblijfplaatsen staan weergegeven in Bijlage I. Slechts één zomer- en paarverblijfplaats zal naar aanleiding van de werkzaamheden verloren gaan, (PP-z3 en daarbij horend PP-p5) zie bijlage I. De andere veertien aangetroffen verblijfplaatsen blijven gedurende en na de

werkzaamheden functioneel. De voorgenomen werkzaamheden worden zo uitgevoerd dat de verblijfplaatsen tussen de galerijplaten en de consoles worden gehandhaafd en ongestoord blijven, deze blijven te allen tijde functioneel. Van zomer- en paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis mag er redelijkerwijs vanuit worden gegaan dat deze ook in gebruik zijn gedurende milde winters door één of enkele individuen. Met de geplande werkzaamheden gaat éénverblijfplaats verloren en worden individuen opzettelijk verstoord. Hiermee worden de verbodsbepalingen zoals bedoeld in artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb overtreden.

De ruige dwergvleermuis

De ruige dwergvleermuis is in het plangebied aangetroffen. Er is een paarverblijfplaats aangetroffen in de spouwmuur, de exacte invliegopening is niet bekend. De globale locatie is weergegeven in bijlage I. Van paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis mag er redelijkerwijs vanuit worden gegaan dat deze ook in gebruik zijn gedurende milde winters door één of enkele individuen. Met de geplande werkzaamheden gaat deze verblijfplaats verloren en worden individuen opzettelijk verstoord. Hiermee worden de verbodsbepalingen zoals bedoeld in artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb overtreden.

Voorgestelde maatregelen

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis tot een minimum te beperken, worden maatregelen voorgesteld zoals beschreven in het in het rapport 'Activiteitenplan Hammarskjöldlaan, Rijswijk – In het kader van de Wet natuurbescherming' van september 2022 en de aanvullende gegevens van 12 mei 2023. Deze maatregelen zien onder andere op het ongeschikt maken van de bebouwing in de actieve periode van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis en het treffen van compenserende en mogelijk mitigerende maatregelen. De werkzaamheden worden uitgevoerd onder begeleiding van een ecologisch deskundige met kennis van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis.

Staat van instandhouding

Als gevolg van de verduurzamingswerkzaamheden gaat één zomer-paarverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis (pp-z3 bijlage I) en een paarverblijfplaats van de ruige dwergvleermuis (pn-p1 bijlage I) verloren. Op 25 oktober 2022 zijn acht vleermuiskasten gerealiseerd. Voorgesteld is dat deze kasten permanent blijven hangen. Het betreft vier kasten van het type Cosi 30, en vier kasten van het type W30 in combinatie met de Cosi 30 van De Vleermuisteller. Twee van elk model zijn geplaatst op de dakopbouw van het complex Trygve Lie en Hammarskjöld. De kasten zijn geplaatst aan alle kanten van de dakopbouw zodat er een diversiteit aan oriëntaties aanwezig is. Deze kasten, die ook als tijdelijke alternatieve verblijfplaats fungeren, dienen een gewenningsperiode te kennen van minimaal drie maanden (voor de gewone dwergvleermuis) en minimaal één maand (voor de ruige dwergvleermuis) waarbij alleen de maanden april tot en met oktober meetellen, waarin de vleermuizen in staat zijn om de nieuwe verblijfplaatsen te vinden en te inspecteren omdat ze niet in winterrust zijn. Dit houdt in dat de gewenningsperiode voor de gewone dwergvleermuis op 1 juli behaald wordt en dat vanaf dan gestart kan worden met de werkzaamheden. Voorgaande is vastgelegd in voorschrift 11.

Het plangebied en de directe omgeving van het plangebied bieden voldoende natuurlijke alternatieven. Voor beide woonblokken geldt dat er zowel op het dak als bij de balkons ruimten beschikbaar zijn die niet in gebruik zijn en welke in constructie gelijk zijn aan de locaties waar verblijven zijn vastgesteld. Er is daarmee binnen beide blokken ruim voldoende geschikte alternatieve verblijfsgelegenheid aanwezig zodat het aannemelijk is dat de vleermuizen voor beide verblijfplaatsen een geschikt en ongestoorde alternatief zullen vinden. Verder staat er tussen de twee woonblokken nog een woonblok waar tevens gelijke balkonconstructies aanwezig zijn. Tijdens het onderzoek zijn ook in dit woonblok enkele verblijfplaatsen vastgesteld. De combinatie van het beschikbaar zijn van natuurlijke alternatieven in het plangebied en de directe omgeving met het plaatsen van opbouwkasten wordt in deze situatie als geschikte uitwijkmogelijkheden beschouwd gedurende en na de werkzaamheden.

In de actieve periode, die loopt van 15 april tot en met 15 oktober, worden de twee verblijfplaatsen ongeschikt gemaakt om te voorkomen dat er vleermuizen aanwezig zijn binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden ten tijde van de uitvoering van de werkzaamheden. Dit wordt uitgevoerd door het plaatsen van exclusionflaps. Om vleermuizen redelijkerwijs de mogelijkheid te geven om de verblijfplaats te verlaten voordat met de werkzaamheden wordt gestart, dienen de exclusion flaps gedurende minimaal vijf aaneengesloten dagen te worden ingezet. De weersomstandigheden dienen op deze dagen gunstig te zijn (minimaal 8 graden en een windkracht van <5 Bft) en deze dienen door de ecologisch deskundige te worden opgenomen in een logboek. Als dit door één dag slecht weer wordt onderbroken, dient de periode van vijf aaneengesloten dagen opnieuw te worden gestart. Omdat de exacte invliegopeningen niet van alle aangetroffen verblijfplaatsen bekend zijn dient de gehele gevel van de betreffende woningen welke zich binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden bevinden in zijn geheel ongeschikt gemaakt te worden als verblijfplaats. Dit hebben wij opgenomen in de voorschriften. Daarmee wordt voorkomen dat er dieren kunnen worden verwond of gedood. De genoemde maatregelen worden getroffen conform de richtlijnen uit het meest actuele Kennisdocument Gewone dwergvleermuis en Ruige dwergvleermuis (BIJ12).

De gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis komen verspreid voor in de directe omgeving van het plangebied en op grotere schaal binnen Rijswijk. Door de voorgenomen maatregelen en de beperkte omvang van het effect is het aannemelijk dat de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis in de directe omgeving aanwezig blijft.

Op grond van het vorenstaande zijn wij van mening dat de maatregelen, met inachtneming van de voorschriften, voldoende zijn om negatieve effecten te voorkomen dan wel tot een minimum te beperken en dat de verduurzamingswerkzaamheden niet leiden tot verslechtering van de instandhouding van de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis.

Ecologisch werkprotocol

De start van de werkzaamheden dient gemeld te worden bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. De werkzaamheden en de wijze waarop de maatregelen worden uitgevoerd dienen in een ecologisch werkprotocol te worden opgenomen. Dit protocol dient bij het melden van de start van de werkzaamheden meegestuurd te worden. Voorts dient het protocol op de locatie aanwezig te zijn. Hierdoor weten ook de uitvoerders op welke wijze de werkzaamheden zorgvuldig moeten worden uitgevoerd. Wij hebben dit in de voorschriften 1, 2 en 3 vastgelegd.

Belangenonderbouwing

De ontheffing is aangevraagd op grond van het belang van 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten', zoals genoemd in artikel 3.8, lid 5 sub b onder 3 van de Wnb.

De complexen binnen het plangebied zijn verouderd. Het gevelmetselwerk ter plaatse van de kopgevels is in een slechte conditie. Het metsel- en voegwerk laat veel vocht door. Als gevolg hiervan en de volledige vulling van de spouw is de spouwvulling zeer vochtig en zijn ankers sterk aangetast. Uitstel of afstel van het noodzakelijke voegherstelwerk leidt tot kou-, vocht- en schimmelklachten bij de bewoners. Voorts zijn er risico's verbonden aan de huidige situatie. In het recente verleden hebben zich instortingen voorgedaan van het gevelmetselwerk van met name hoge (woon)gebouwen ("baksteenregen"). De oorzaak van deze instortingen bleek te liggen in een sterke achteruitgang van de kwaliteit van het metselwerk, meestal gecombineerd met al dan niet ernstige corrosie dan wel volledig functieverlies van de spouwankers. Door het uitvoeren van de beoogde werkzaamheden worden deze gezondheids- en veiligheidsrisico's weggenomen.

Verder leveren slecht geïsoleerde woningen een relatief groot aandeel in de CO₂-uitstoot, doordat meer gestookt moet worden om een warm binnenklimaat te behouden. Met de renovatie zullen de woningen minimaal

energielabel B krijgen, een groot deel zal energielabel A krijgen. In het Energieakkoord is afgesproken dat de gebouwde omgeving in Nederland in 2050 energieneutraal is. Dat betekent dat er 4,5 miljoen huur- en koopwoningen, laagbouw en hoogbouw, rijtjeswoningen en vrijstaande huizen, energieneutraal gemaakt moeten worden. De woningen in het plangebied betreffen woningen die sterk zijn verouderd, de galerijflats zijn voor 1970 gebouwd. Alleen door vergaande verduurzaming van de bestaande woningvoorraad kan dit doel worden bereikt. Daarnaast heeft Nederland ingestemd met het Klimaatakkoord van Parijs dat als centraal doel heeft het reduceren van CO₂-uitstoot. Het terugdringen van de CO₂-uitstoot is essentieel voor het beperken van klimaatverandering en dient daarmee een groot maatschappelijk belang, onder meer op het vlak van veiligheid, natuurbescherming, welzijn en welvaart. Het verminderen van fossiele emissies leidt bovendien tot een verbeterde luchtkwaliteit en heeft daarmee een positief effect op de volksgezondheid. Ook wat dit betreft zullen de gerenoveerde woningen minder gevoelig zijn voor vocht- en schimmelproblemen hetgeen vanuit de gezondheidsaspectief gunstig is voor de bewoners.

Gelet op het voorgaande zijn wij van oordeel dat het genoemde belang 'volksgezondheid of de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang met begrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten' voldoende is onderbouwd om de negatieve effecten op de soort, welke als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, te rechtvaardigen.

Geen andere bevredigende oplossing

Het project is locatiegebonden vanwege de verduurzamingswerkzaamheden en het herverankeren van de kopgevels van de woningen. Middels renovatiewerkzaamheden wordt energielabel B en A behaald. Bij uitvoering van alternatieve methoden, zoals sloop- en nieuwbouw, gaan alle aangetroffen verblijfplaatsen met verloren. De werkzaamheden worden gefaseerd uitgevoerd en zijn tevens zo ingestoken dat het overgrote deel van de verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis gedurende en na de werkzaamheden functioneel blijven. Daarnaast worden er maatregelen genomen welke worden opgenomen en geborgd in het ecologisch werkprotocol.

Gelet op de noodzaak en wijze van uitvoering zijn wij van mening dat er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is. Door de gekozen wijze en periode van uitvoering, wordt schade aan de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis zoveel mogelijk voorkomen.

Samenhangende besluiten

Er kunnen nog andere bepalingen van kracht zijn, op grond waarvan vergunningen, toestemmingen, ontheffingen of meldingen benodigd zijn om de gevraagde activiteit te kunnen uitvoeren. Die mogelijkheid geldt bijvoorbeeld voor de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Hiervoor is de gemeente Rijswijk bevoegd gezag.

Conclusie

Op grond van het vorenstaande kan de gevraagde ontheffing op grond van artikel 3.8, eerste lid, van de Wnb worden verleend.